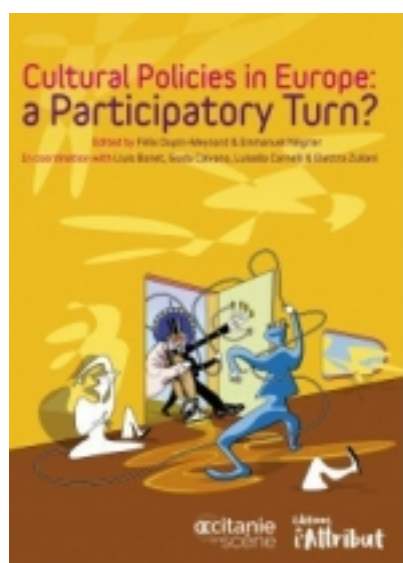

Participació cultural: promesa democràtica i límits estructurals

Published by [Interacció](#) [1] on 17/03/2020 - 13:10 | Last modification: 23/04/2026 - 11:43

El volum col·lectiu coordinat per Félix Dupin-Meynard i Emmanuel Négrier aborda la participació com una noció central però profundament ambigua en les polítiques culturals europees contemporànies. Lluny de ser un concepte nou, la participació es presenta com una constant històrica que adquireix noves formes i significats en funció dels contextos socials i polítics. El que sí que és rellevant en el moment actual és la seva centralitat com a resposta a una crisi més àmplia de legitimitat de les democràcies i de les polítiques públiques.

La introducció d'Emmanuel Négrier situa la participació en un registre múltiple. És alhora un valor democràtic, una norma incorporada en moltes polítiques, un instrument operatiu i fins i tot una expectativa gairebé automàtica: si hi ha participació, la política serà millor. Aquesta "lògica participativa" travessa àmbits diversos, des de l'urbanisme fins a l'educació, i esdevé especialment visible en cultura, on es combina amb transformacions en les formes de relació entre institucions i ciutadania. La participació no és només una tècnica, sinó una manera de redefinir la relació entre decisió pública i legitimitat.

Tanmateix, el llibre insisteix a no idealitzar aquesta deriva. La participació emergeix sovint com a resposta a una manca prèvia: desafecció política, baixa implicació ciutadana o distància entre institucions i societat. Aquesta paradoxa inicial ja indica que la participació no resol automàticament els problemes que la convoquen. De fet, l'anàlisi identifica tres límits recurrents. En primer lloc, la dificultat per ampliar realment la base social dels participants, que tendeix a reproduir desigualtats culturals i educatives. En segon lloc, el risc d'instrumentalització: molts dispositius participatius no busquen compartir poder, sinó reforçar la legitimitat de decisions ja orientades. En tercer lloc, les dinàmiques internes dels processos participatius, que generen jerarquies i lideratges que contradueixen la promesa inicial d'horitzontalitat.

Aquesta tensió s'entén millor si es posa en relació amb els grans paradigmes de la política cultural europea. El llibre mostra com excel·lència, democratització cultural, democràcia cultural i economia creativa no s'han substituït, sinó que conviuen i s'acumulen. Cada paradigma incorpora una concepció diferent de la participació. En el model d'excel·lència, aquesta és marginal i subordinada al criteri expert. En la democratització cultural, es limita sovint a l'accés i al consum. En la democràcia cultural, esdevé principi central i es vincula al reconeixement de la diversitat i a l'empoderament ciutadà. En l'economia creativa, la participació es reformula en termes d'usuari, consumidor o coproductor dins cadenes de valor ampliades. El diagrama de la pàgina 22 mostra amb claredat aquesta superposició de paradigmes i la diversitat de formes que pot adoptar la participació, des de públics captius fins a pràctiques de cocreació.

Aquest caràcter híbrid explica les contradiccions de les polítiques culturals actuals. La participació pot ser alhora eina d'emancipació i mecanisme de control, espai d'innovació i recurs retòric, pràctica transformadora i requisit formal. La seva expansió respon també a canvis tecnològics i socials que han alterat les formes de producció i recepció cultural, així com la posició dels públics, cada vegada menys passius.

El llibre no ofereix una resposta tancada sobre si hi ha realment un "gir participatiu", però sí que delimita el problema amb precisió. La participació no és una solució universal ni un simple eslògan. És un camp de disputa on es redefeixen les relacions entre cultura, poder i ciutadania. El repte no és incorporar-la, sinó comprendre en quines condicions pot transformar realment l'acció pública.

Referència

Dupin-Meynard, F., i Négrier, E. (Coords.). (2020). [Cultural policies in Europe: A participatory turn?](#) [2] Occitanie en scène; Éditions de l'Attribut.

Categories: Llibre

Categories: Recursos i publicacions

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

Tags: polítiques culturals

Tags: drets culturals

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2020/participacio-cultural-limits>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/cultural-policies-in-europe-a-participatory-turn-2020.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4728>